

DE LIEVE VREDE

26 oktober 1973

Goedenavond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Ons onderwerp van heden dient van meer actuele aard te zijn. Daarom wilde ik u iets voorleggen betreffende:

DE LIEVE VREDE

Wanneer je het zo hoort, smeekt eenieder op deze wereld immers om de lieve vrede. Maar wanneer je ziet, wat er in werkelijkheid steeds weer gebeurt, sta je toch wel een beetje verbaasd te kijken. Men kan bv. stellen, dat niet alleen de gehele wereld, maar ook Portugal een vrede in Angola nastreeft. Inderdaad. Maar dan alleen, zolang de verdiensten daaronder niet lijden. En hoe die verdiensten tot stand komen, doet verder niet ter zake. Zuid-Afrika is zeker bereid, bepaalde landjes meer vrijheid te geven, ofschoon het niet eens recht heeft op het exploiteren en regeren daarvan, is het er meester. Maar toch voert het tegen allen, die nationalistisch streven, daar zeer harde acties uit. Wat begrijpelijk is, want in die landjes vindt men nogal wat uranium en dat is veel belangrijker dan rechtvaardigheid of zelfs mensenlevens.

De lieve vrede wordt niet bevochten door mensen, die idealen nastreven. Neen, het vechten voor de lieve vrede doet men in deze vooral om exploitatiemogelijkheden te behouden, die men eerst met oorlogsgeweld en onrecht verworven heeft. Onwillekeurig denkt men in dit verband ook aan het conflict, dat de gehele wereld bezighoudt: het geschil tussen de Arabieren en Israël. Nu moeten wij in dit geval goed begrijpen, wat er aan de hand is. Je kunt de gehele geschiedenis nagaan: Er is tegen de Palestijnen onrecht begaan. Zij hadden de belofte van Engeland in het toenmalige protectoraat een blijvende rol te mogen spelen. Waaraan onder druk van de naoorlogse omstandigheden overigens al snel niet meer werd gedacht.

Al snel besloot men in de U.N. een afzonderlijke staat voor de joden te stichten en een andere voor de Arabieren. Maar die andere staat heeft niet lang in zijn oorspronkelijke staat bestaan. Het verloor al snel grote stukken gebied aan de Israëliërs. Men hoort zo vaak dat de Arabische wereld sterk afwijzend tegenover de joden staat. Ik meen echter dat dit niet geheel juist is. Ik meen dat zij zich zeer venijnig opstellen tegenover Israël, omdat dit land, of dit nu wordt toegegeven of niet, een in wezen theocratische staat is. Men kent er de wet zowel als het geloof, maar alles wat in die staat mogelijk is, inclusief de tegenstellingen in het parlement, de partijen e.d., wordt door de religieuze wet bepaald, is aan het geloof gebonden. Van een vrij-wording van de religieuze dominantie is, ondanks pogingen die in het land zelf van bepaalde zijde worden gedaan, om de invloed van de rabbi's te breken, nog geen sprake.

Een Arabier kan in dit land goed leven: inderdaad. Maar alleen wanneer hij zich onderwerpt aan de wetten van het land, wat neerkomt op een gelijktijdig onderhouden van de wetten van een ander geloof. Vele mensen zullen niet begrijpen, waarom zoveel Arabieren zich juist hiertegen verzetten. U ook niet? Vraag u dan eens af, hoe u het zou vinden, wanneer voortaan in dit land alle wetten werden gemaakt volgens de regels van de Islam en u alleen christen zou mogen zijn, wanneer u zich eerst aan alle wetten van die Islam zou houden. Ik heb zo het gevoel, dat u dit niet aangenaam zou vinden. Wanneer dan bovendien natuurlijkerwijze een moslim als meerwaardig wordt beschouwd, ook al zegt men dit niet hardop, en zo eerder in aanmerking komt voor openbare ambten dan u als christen, zo zou u toch wel erg nijdig zijn en niet veel lust hebben onder die omstandigheden te leven. Wij hebben iets dergelijks meegemaakt onder andere omstandigheden, toen een volk, dat zichzelf als supermensen beschouwde, Nederland bezette. Daartegen was ook bij velen een zeer venijnig verzet, waarbij sluipmoord, kapingen, brandstichtingen e.d. veel voorkwamen.

Je kunt het volgens mij de Palestijnen niet erg kwalijk nemen, wanneer zij dergelijke acties volbrengen, evenmin als men het volgens mij de Arabische staten kwalijk kan nemen, dat zij het bestaan van de staat Israël in zijn huidige opzet niet aanvaardbaar vinden. Toch zou het daarbij kunnen blijven. Maar neen, er is een oorlog. Wanneer wij goed kijken, kunnen wij zelfs constateren uit welke koker deze in wezen stamt. Aan de ene kant spelen de Russen een grote rol, die door het helpen en aanmoedigen van de Arabieren proberen hun invloed in het Nabije Oosten en vooral in de rijke olielanden terug te winnen, aan de andere kant de Amerikanen, die zich nu eenmaal eens voor Israël hebben ingezet en nu daarmee wel door moeten gaan, indien zij niet als zwak door de mand willen vallen, zwak in de ogen van de Arabische en oostelijke landen, wat zou betekenen, dat hun invloed na het debacle in Vietnam nog kleiner zou gaan worden.

Het is in feite dus mede nog een conflict tussen twee grote staten, waarbij gebruik is gemaakt van de niet geheel ten onrechte bestaande wrevel bij de Arabische staten en de gevoelens van de Palestijnen. De agressie van deze groepen is in feite door hun grote broeder aangemoedigd, terwijl aan de andere kant Israël voortdurend van zijn grote broer te horen heeft gekregen: Denk erom dat je niet meer agressief wordt en opnieuw terrein bezet, want dit kunnen wij niet verkopen. Amerika kan inderdaad geen staat blijven steunen, die agressief optreedt en zich daarbij bovendien meester maakt van steeds weer nieuwe gebieden. Hetgeen de reden was, dat men de Arabieren de eerste slag moest gunnen, ofschoon men in staat zou zijn geweest dit te voorkomen. Dat is nu eenmaal politiek.

Toch blijkt nu opeens eenieder bezig te zijn met het prediken van vrede in het Nabije Oosten en zoeken de grote broeders onderling tot overeenkomst te komen. Kissinger gaat eropaf, Brezjnev gaat eropaf. Fransen zowel als andere staten bieden bemiddeling aan. Zelfs in de Arabische staten zijn reeds enkele figuren bezig een uitweg te zoeken uit een conflict, dat voor geen van de belligerenten aanzien of nut schijnt te kunnen brengen. Het enige, waar niemand aan schijnt te denken, is wel, dat men de lieve vrede alleen werkelijk kan winnen en bewaren, wanneer eenieder bereid is alle mensen als gelijkwaardig te beschouwen en te behandelen. Dus niet meer als specifieke leden van een bepaald geloof of een bepaald ras. Iedereen spreekt nu over het dappere kleine Israël. Niet ten onrechte inderdaad. Maar zo heel erg klein is het niet meer. Het is een vergaarbak geworden, een plaats voor joden, die elders niet gewenst zijn, of zich elders niet thuis voelen. Wat betekent, dat het een voortdurende toevloed van burgers kent, die echter - vergeet dat niet - in dit land in feite niet thuis behoren.

Op dit laatste punt heb ik vele vreemde commentaren gehoord, die het tegendeel probeerden aan te tonen. Een van de meest gangbare luidde: Ja, maar het is het land van de Israëliërs, want de joden woonden daar al 2000 jaren geleden in een hun van God gegeven land. De laatste opmerking lijkt mij niet houdbaar, want anders zouden zij dit land steeds in hun bezit gehad hebben. De feiten luiden, dat de joden al 2000 jaren in de diaspora leven, in de verstrooiing. Sinds die dagen zijn zij in wezen een religie geworden en zijn zij niet meer in de eerste plaats een volk, ook al zullen zijzelf dit ontkennen. Omwille van de lieve vrede, zo kan men zeggen, moeten zij weer een werkelijk volk worden, een werkelijke staat vormen. Maar waarom eigenlijk? Volgens mij kan een dergelijke noodzaak alleen worden geweten aan het feit, dat niet alle joden in hun gastvolkeren konden integreren. Wat zeker niet geldt voor alle joden. In Nederland zijn en waren veel joden. Nog steeds is hun aantal betrekkelijk groot, al zijn er niet zoveel meer, als er eens waren. Maar hier is een jood een Nederlander, met een eigen geloof, eigen gebruiken, een eigen wijze van denken, maar toch een volwaardig lid van het volk. De jood hoort erbij, is niet meer een rotjood, een tweederangsburger. Hij is eenvoudig mens onder mensen.

Niet in alle landen heeft de jood het zo gemakkelijk en is hij zo sterk met de bevolking geïntegreerd. Kijk nu eens naar een toch vrij land als de USA. Hoe vreemd is het, dat de joden daar in bepaalde enclaves schijnen te moeten leven, dat zij niet naar alle vakantieoordn toe schijnen te mogen trekken - al is dit wettelijk anders - en een voorkeur hebben voor wat men hun eigen terrein zou kunnen noemen. Zij hebben o.m. een eigen hotel in Miami, eigen verblijven in de Catskills. Kennelijk worden de joden niet zo gemakkelijk aanvaard als in uw eigen land.

In Duitsland was na lange achtervolgingen integratie eindelijk zo ongeveer een feit geworden. Maar er bleef een nijd bestaan tussen de landadel en de joden, die zich in de handel een grote plaats hadden kunnen veroveren. Ook bij de beambten was er een soort afkeer, die overigens wel wederkerig was.

Deze kasten gunden de joden die zij nog steeds als een soort tweederangsburgers beschouwden, hun successen niet. De Duitse joden exploiteerden grote uitgeverijen, hadden door aandelen in vele gevallen invloed en zaten in het bankwezen. Mogelijk werd de afkeer bij bepaalde standen mede bepaald door het feit, dat deze bankiers niet bereid waren alleen op een edele naam een lening te geven, zij wensten alleen geld te geven, wanneer er een goed pand voor de lening bestond. In de ogen van vele hoger geplaatsten was de jood dus iemand, die niet het juiste respect had voor de adel en die ook in ander opzicht zoveel invloed had verworven, dat hij gevaarlijk kon zijn. Wat een van de achtergronden werd voor een nieuwe Jodenvervolgung, erger dan ooit tevoren.

In Sovjet-Rusland worden, naar men stelt, de joden zelfs nu nog vervolgd. Waarbij wij wel even moeten zien, hoe de zaken er in werkelijkheid voorstaan: In Rusland ben je geen jood, wanneer je niet het joodse geloof aanhangt. Maar op het ogenblik, dat je, als jood of niet jood, een trouw kent, een geloof, dat je gaat boven de trouw aan de staat en het marxistische systeem, ben je een potentiële vijand van de staat. Dan moet je gewantrouwd worden en verre gehouden worden van alle invloedrijke plaatsen in de gemeenschap. De joden echter hangen zeer sterk aan hun godsdienst en hun gebruiken, die door de eeuwen heen hen tot deel van hun persoonlijkheid zijn geworden, datgene, waardoor zij zichzelf in de ogen kunnen zien. Zij zullen in vele gevallen daardoor jood blijven in alle opzichten. Hierdoor is de afwijzing van de jood ontstaan, een aarzeling om een jood toe te laten tot een van de verantwoordelijkheid brengende plaatsen in de gemeenschap, die tevens natuurlijk de beter betaalde plaatsen zijn. Men vergeet echter wel eens dat vele andere groepen, als bv. de Jehova's, dit lot delen, ofschoon dezen geen staat kennen, waarheen zij zouden kunnen vluchten. Vergeten wij verder niet, dat een - overigens niet groot - aantal joden later Israël minder aanvaardbaar vindt dan het Rusland, dat zij eens zijn ontvlucht.

Mogelijk meent men, dat voor de lieve vrede een land al dergelijke buitenbeentjes en dissidenten maar naar elders zou moeten uitwijzen. Maar is dat redelijk? Is het redelijk om in een dergelijk geval die mensen maar neer te zetten in een land, waar anderen reeds lange tijd woonden en te stellen: die anderen moeten dan maar eens terugtreden? Het antisemitisme is immers in de eerste plaats een kwestie van de westelijke, de Europese landen? Ik probeer u duidelijk te maken, dat de geschiedenis heel wat verder loopt dan het geschil, dat op het ogenblik wordt uitgevochten. O, Israël heeft op het ogenblik zeer goede strategische posities, men krijgt weer wat materiaal. Het enige, wat men mogelijk te kort kan komen, is geschoold personeel voor bepaalde specialistische wapens. Maar voor de rest redden zij het wel. U vindt het natuurlijk heel goed, dat de Arabieren weer klopt krijgen. Ik gun u de voldoening. Maar is het probleem daarmee opgelost? Wij kunnen omwille van de lieve vrede natuurlijk onze mond wel houden, wanneer er iets niet geheel in orde is. U weet hoe het thuis gaat. De een zegt iets en de ander houdt zijn mond maar omwille van de lieve vrede. Maar is dit reëel?

Niet zo erg ver hier vandaan heeft een man zijn huis in brand gestoken. Zijn vrouw en kinderen zijn daarbij omgekomen. Wat de oorzaak was? Deze man had omwille van de lieve vrede alles over zijn kant laten gaan. Hij dacht kennelijk: wanneer ik nu maar doe, of er geen conflict is, is het er ook niet. Tot hij op een goede dag van al het gezaag gek werd en niet meer nadacht, wat hij daaraan werkelijk zou kunnen doen, maar eenvoudig alles in brand stak, zichzelf, zijn vrouw en kinderen eenvoudig wilde uitroeien.

Het gedrag van die man is dus werkelijk niet iets geweest, wat voor hem een werkelijke vrede bevorderde. Iets dergelijks zou voor ons allen kunnen gelden. U hebt ten volle het recht pro-Israël te zijn. Maar probeer dan niet om al het andere, dat mede een rol speelt, niet te zien. En wanneer eenieder pro is, terwijl wij een andere mening hebben, dan lijkt het mij geen juiste handelwijze wanneer wij die voor ons houden omwille van de lieve vrede.

Indien wij vinden, dat wij opgelicht worden: omwille van de lieve vrede, is zwijgen ook geen juist standpunt. Je kunt natuurlijk zeggen: ik doe niet meer mee, ik houd mijn mond wel. Maar ook op deze wijze dragen wij ergens conflictstof aan, die mogelijk later tot onverwachte uitbarstingen kan voeren. Elke psycholoog en psychiater kan u vertellen, dat het wel goed is, wanneer men zo nu en dan eens uitbarst. Dan uit je je en ben je van een groot deel van je ellende even af. Dan is de lucht weer schoon en kun je er weer even tegen. Vele mensen uiten zich niet, doen eerder het tegendeel, om zo de lieve vrede te behouden. Maar het zeer blijft in hen vreten, er komt meer en meer en meer bij, tot er een ogenblik komt, waarop redelijkheid voor hen niet meer mogelijk is. Er ontstaat dan een vernauwing van bewustzijn. Dit kan zowel in een huisgezin gebeuren als in een groter verband, zoals bv. de strijd in Malawi of Angola. Dat kan gebeuren in een conflict tussen Israël en de Arabieren evenzo. De vraag is altijd weer: hoeveel kun je nemen? De Arabieren hebben ontzettend veel moeten nemen.

Ik weet niet, of u zich realiseert, wat de raseigenschappen van de Arabieren zijn. Zij zijn erg trots, hebben een zeer groot gevoel van eigenwaarde, ook wanneer dit volgens onze opvattingen niet geheel terecht is. Zij zijn nogal zachtzinnig, voelen zich uitverkoren en leggen sterker dan de meeste andere geloofsgroepen sterk de nadruk op het alleen juist zijn van hun geloof. Hun denkwijze en handelwijze liggen soms nog dicht bij de middeleeuwen in Europa. Maar het geloof is er. En in de omstandigheden, waarin zij verkeren, is het gevoel, dat een God onvoorwaardelijk achter je staat, wel erg belangrijk. Toch zijn deze mensen al drie keer geslagen. Drie keren heeft een driftig stel heidenen het recht van de gelovigen en de trots van een heel ras geschaad. Zij hebben het moeten nemen. Zij konden niet anders. Maar overal waren tekenen, die hen aan hun nederlaag herinnerde: 10 jaren lang hebben zij gedacht aan de schepen die eens rijkdom konden betekenen en die nu niet meer langskwamen. 10 jaren lang hebben zij gezien naar de rijkdom, die Israël in het vroegere Palestina geschapen heeft en deze gezien als iets, wat rechtens hen toebehoort.

Het gaat er hierbij niet om, of zij gelijk hebben, dit is niet het geval. Maar zo zien en voelen zij dit. Zo komen zij te leven in een psychisch klimaat, waarin het a-normale in wezen regel is. U heeft zich mogelijk wel eens verwonderd over al die kapingen, moordaanslagen en moordpartijen die door de Palestijnen werden begaan. U hebt dit als dwaas en misdadig gezien. Maar volgens hun eigen besef hadden zij geen andere uitweg meer. Zij zagen geen andere mogelijkheid meer, om zich te laten gelden. Wat zij doen is verwerpelijk. Niemand kan het goedkeuren wanneer hij redelijk nadenkt. Maar deze mensen leefden en leven nog vaak in een toestand van vernauwd bewustzijn, waarbij alleen nog hun eigen waarde, de bevestiging van hetgeen zij waren en willen zijn een rol speelt. Al het andere is daarmee vergeleken onbelangrijk. Zeker de westerse wereld was diep geschokt, toen er een moordpartij plaatsvond in het Olympische Dorp in Duitsland. Maar de Arabische en de Palestijnse wereld was nog meer geschokt, toen bleek, dat men voor een dergelijke actie geen begrip had.

Deze mensen handelden volgens hun eigen inzichten juist en gerecht. Dat heeft niemand in het westen willen of kunnen begrijpen. Men heeft niet begrepen, waaruit een dergelijk afwijkend gedrag voortkwam. Men heeft niet begrepen, dat deze mensen in wezen een soort waanzinnigen zijn, die ten koste van alles aandacht voor zich en hun problemen opeisen. Waanzinnig geworden bovendien door omstandigheden die zij zelf niet hebben gezocht. De Palestijnen voelen zich gekrenkt, gekwetst door zaken die volgens de westerling mogelijk logisch aanvaard moeten worden, maar die zij niet kunnen aanvaarden, omdat hun gehele achtergrond, geloof, leefwijze, daartegen spreekt. Voor hen was dit gewoon een voortzetting van de kleine oorlog, die Palestijnen en joden voerden, voordat Palestina gedeeld werd en Israël zelfstandige staat was. Voor hen was deze handeling iets, wat op eenzelfde peil lag als de strijd om het bezit van een stukje grond, zoals in de beginperiode van Israël vaak voorkwam. Het was zinloze moord, maar de Palestijnen zagen het niet zo.

Bij een normale misdadiger maakt een psychisch defect hem minder strafbaar, ook al blijft zijn daad even betreurenswaardig en afkeurenswaardig. Wij kunnen proberen te begrijpen, ook zonder goed te keuren. En bovenal kunnen wij leren, dat het niet juist is omwille van de lieve vrede en mogelijk eigen belangen te zwijgen, wanneer soortgelijke ontwikkelingen zich elders

aankondigen. Wanneer een groep te zeer in de verdrukking komt, is zij niet meer in staat de werkelijke situatie en haar eigen mogelijkheden redelijk te evalueren. Zij kan niet meer afgaan op de feiten die zij niet meer kan zien en zal voortaan ontwikkelingen e.d. alleen nog maar evalueren op grond van haar emoties.

Dit speelt een rol in de strijd in het Midden-Oosten, naast de grote politiek waarbij mensen misbruik maken van deze toestand. Want dergelijke situaties worden altijd weer gebruikt door staatslieden, die hun politieke spelletje van spanning en ontspanning spelen, die winst zoeken te maken voor hun groep op kosten van anderen. Dezen zijn vaak degenen die een ontwikkeling afdwingen door gebruik te maken van de bestaande spanningen. Maar dan zien wij altijd weer, dat het uit de hand loopt als gevolg van de psychische blindheid voor bepaalde feiten bij de deelnemers aan de werkelijke strijd.

Wanneer wij actueel willen zijn, dienen wij ook dit aspect van de ontwikkelingen eens nader te bezien. Het is eenvoudig genoeg te jubelen voor Israël, het kleine dappere land dat zijn rechten verdedigt. Want Israël heeft zich inderdaad rechten verdiend. Dat zal niemand, die de feiten beziet, ooit kunnen ontkennen. Maar die rechten zijn zeker niet zo groot, als zij zichzelf schijnen voor te houden. Zij hebben uiteindelijk hun staat gekregen, dankzij een beslissing van alle naties en hebben volgens mij niet het recht gekregen om hun land naar believen uit te breiden, andere gebieden te bezetten, hun buurlanden desnoods in beslag te nemen. Laat ons dit dan niet vergeten a.u.b.

De Israëliërs hebben duidelijk gemaakt, dat het land, dat hen gegeven werd, ten goede gegeven is. Zij hebben daarnaast bewezen, dat zij geen begrip hadden voor de wijze waarop anderen tegen hun optreden als nieuwe, zelfstandige natie aankeken. Geen wonder overigens: De joden, die feitelijk het land op hebben helpen bouwen, zijn in vele gevallen mensen die zijn weggevlucht voor de terreur in Europa, het zijn de mensen die met scheepsladingen tegelijk werden aangevoerd, geheel berooid, soms zelfs van hun gevoel van menselijke waardigheid, bevrijd uit de ondergangskampen van een waanzinnige. Mensen, die dan mogelijk opnieuw het kampeven proefden en achter prikkeldraad werden ondergebracht voor zij hun doel bereikten, omdat het politiek niet wenselijk was, dat te veel joden naar het toen nog Engels protectoraat zijnde Palestina zouden gaan. Hun reacties zijn zeker begrijpelijk, de ferociteit, waarmee zij hun land en vrijheid verdedigen, alleen denken aan de belangen van hun eigen natie is begrijpelijk. Ik kan met hen meevoelen.

Maar daarom mogen wij nog de andere kant niet vergeten, de emoties, die elders een rol spelen, zoals bv. in Egypte, waar men zich als een machtige en moderne staat zag, ten onrechte overigens volgens westerse normen. Het gaat om gevoelens, onderdrukkingen, angst voor verlies van aanzien en waardigheid. Want deze oorzaak leeft niet alleen hier. Er zijn op aarde in deze dagen vele conflicten die een dergelijke basis kennen. Er zijn in toenemende mate conflicten tussen groepen te signaleren, waarbij het werkelijke conflict niet zo groot en belangrijk is, maar waarbij de algehele misachting van de ander, zijn gevoelsleven, zijn denken, zijn rechten, de mensen blind maakt voor alles, wat niet strookt met hetgeen zij zien als hun waardigheid, hun gezag, hun rechten.

In Zuid-Amerika zien wij dergelijke situaties steeds en ook nu zijn dergelijke conflicten weer in opbouw, sterker dan ooit tevoren. In Brazilië gist het en voert wreedheid de boventoon bij beide partijen. In Chili is er nog geen rust en sterven nog dagelijks mensen, omdat hun denken en streven voor de andere partij niet aanvaardbaar is. In Argentinië beginnen mensen, die even dachten nu opgelucht adem te kunnen halen, weer te ontdekken, dat zij nog steeds in het verdomhoekje zitten en zinnen op geweld om eruit te komen. Of kijk even naar Afrika, dat land waarin westerlingen soms willen lachen, landen met zelfbenoemde generaals die niet eens weten wat strategie eigenlijk betekent, met staatshoofden in deftige uniformen, die kortgeleden nog naakt stamdansen uitvoerden. U kunt nu knikken, u hebt gelijk, het is zo. Maar dit zijn ook mensen die worstelen naar een erkenning van hun bestaan, hun zijn, hun waardigheid, mensen die in hun soms aapachtig aandoende nabootsing van westerse plichtplegingen alleen maar proberen in de ogen van eenieder mens te zijn, om belangrijk te kunnen zijn onder hen, die op

aarde belangrijk heten. Het gaat hen er om aanvaard te worden als gelijken. En juist die erkenning blijft steeds weer achterwege. O, zeker, u doet veel goed aan deze landen. Met ware zendingsijver probeert u deze mensen duidelijk te maken, hoe zij moeten leven, eten, hun akkers bebouwen, timmeren, of een fabriek oprichten. Maar wees eerlijk: eigenlijk zijn dit toch maar domme, arme, onderontwikkelde mensen, die je niet geheel au sérieux kunt nemen. Al hun gebruiken zijn een aardige folklore, maar hoogstens van belang voor mensen die op een koopje op safari willen gaan.

U hebt gelijk, je kunt die mensen mogelijk niet altijd voor vol aanzien. Maar zij willen voor vol aangezien worden, voelen zichzelf volledige mensen en verwachten als zodanig aanvaard te worden door eenieder. En juist daar stoten zij dan elke keer weer de neus. Zeker er zijn machtsstrijden, stamoorlogen, maar die zijn er altijd geweest en kunnen niet met een enkel toverwoord als democratie voor goed uitgebannen worden. Deze mensen zullen tot een andere wijze van denken en leven moeten groeien. Bovendien is veel van het westen voor hen onder hun omstandigheden niet bepaald goed. Maar de westerling kan niet begrijpen, dat je niet met wat geld en goede wil ook hier een replica van het industrialiserende westen op kunt roepen. Wij moeten eerst de eigen waardigheid, het eigen karakter en de achtergronden van de mensen aanvaarden en kennen, voor wij ook maar een stap verder kunnen komen in de richting van de lieve vrede.

Dit geldt voor mensen, volkeren, voor afwijkende groepen overal, ook in uw land. In Nederland zijn ook nog steeds mensen en groepen, die als minderwaardig worden beschouwd. Zeker, in uw land is dit niet zo sterk ontwikkeld, dat het aanleiding wordt tot werkelijk ernstige conflicten en afwijkingen in gevoel en denken. Maar elders is dit laatste wel degelijk het geval. In vele gevallen krijgen minderheidsgroepen, kleine landen e.d., wel hulp en steun, maar meestal op een wijze die zijzelf niet geheel aanvaardbaar achten. Toch hebben zij die hulp nodig en omwille van de lieve vrede houden zij hun mond, doen net alsof, ook wanneer zij innerlijk soms koken. Keer op keer voelen zij zich vernedert. Zij willen niet beschouwd worden als onbelangrijk, als nevenverschijnsel. Toch gebeurt dit steeds weer, zelfs met mensen die in eigen land zeer belangrijk zijn en daarbuiten opeens moeten constateren, dat zij niet voor vol worden aangezien. Steeds weer eisen dergelijke mensen dat men hen als werkelijk belangrijk zal erkennen, maar steeds weer blijkt men dit niet te beseffen, of zelfs alleen een belachelijke pretentie te vinden. Is het dan verbazingwekkend, dat deze mensen op de duur deze erkenning als het enig belangrijke gaan beschouwen.

In hoeveel onderontwikkelde landen en groepen hoort men niet: Men moet ons als gelijkwaardige partners erkennen, dan zal alles zonder meer in orde komen. Waarbij zij vergeten, dat zij de bekwaamheden missen, die nodig zijn om iets te zijn of iets te bereiken, zoals anderen eenvoudig vergeten dat hun land of groep de nodige materialen niet heeft, geen voldoende transport heeft. Deze mensen hebben nog maar een enkele gedachte: Zij moeten door anderen als gelijkwaardig worden erkend, dan zal volgens hen met een slag het wonder gebeuren. Zij verwaarlozen alles, wat kan voeren tot een door hen begeerde bereiking of verwerving. Zij offeren alles en iedereen om die erkenning te krijgen, die op zich niets waard is en geen enkele garantie biedt voor een betere ontwikkeling in de toekomst. Dat is volgens mij een vorm van krankzinnigheid, die men echter bij vele nieuwe kleine staten aantreft, zowel als bij z.g. bevrijdingsbewegingen. Dit is een psychose, een psychisch bepaalde blindheid voor bepaalde facetten van de werkelijkheid. Goed, maar deze gevoelselementen zullen mensen ertoe bewegen zo dadelijk een oorlog te beginnen of grote wreedheden te begaan. Voor hen is niets meer zo belangrijk als het feit, dat zij misacht worden, dat zij zich beledigd voelen. En zeg nu niet, dat dit deel van mijn betoog krankzinnig is, ook wanneer het gestelde voor een groot deel van de Arabische wereld van toepassing is. Denk eens aan de gevolgen, die dergelijke concepten bij hooggeplaatsten kunnen hebben, bv. aan de omstandigheden rond de dood van aartshertog Ferdinand. Of indien u het iets vroeger zoekt: er is zelfs eens een oorlog gevoerd, omdat de bisschop van Ulm geweigerd had de klokken van zijn stad te laten luiden, toen een belangrijke graaf door de stad trok. Deze interpreteerde het als een ontkenning van zijn waardigheid en wist een oorlog te doen ontbranden, die vele doden vergde.

En hoe staat het op het ogenblik? Zijn er nu geen algemeen verbreide misvattingen? Hoort u nooit dat de Russen eigenlijk maar een volk van stomme boeren zijn, al zijn er natuurlijk wel enkele knappe koppen in dit land? En denkt u, dat vele Russen als volgt denken: een Rus is betrouwbaar, een harde werker, die zich niet bezighoudt met humbug. Maar de anderen, de kapitalisten doen niets anders dan stelen. Zij laten je natuurlijk de armoede van de arbeiders daar niet zien, maar zij vertrappen de massa, dus moet je hen nooit vertrouwen.

Een eenzijdige verblindheid van deze soort tref je bij heel wat mensen aan. Dan komt er iemand die naar macht streeft, of zijn omzet van wapens wat op wil voeren, doet een beroep op deze emoties en er is weer een oorlog. Dat tot stand te brengen is eenvoudig genoeg: Je zegt eenvoudig, dat de ander iets deed en zei, wat inhaakt op de in een volk bestaande fobieën. En wanneer dergelijke eenzijdig reagerende mensen dan toch zien, dat zij dreigen te verliezen, zo zijn zij, evenals die man waarover ik zojuist sprak, bereid alles te vernietigen, de gehele wereld desnoods in brand te steken, zelf omkomende met het zekere gevoel: dat de ander dan ook niets meer heeft, ook niet meer zal leven. Waanzin? Zeker. Maar een waanzin, die voornamelijk voortkomt uit het feit, dat men de conflicten, zoals zij er nu zijn, niet goed aandurft en zo zijn reacties onderdrukt. Men probeert het diplomatiek of democratisch te doen, probeert de mensen koest te houden. Maar daarbij maken wij fouten. Wij nemen de verkeerde lijstaanvoerder en onze politieke mogelijkheden slinken opeens tot nul. We stellen een bisschop aan, die feitelijk niet over de nodige capaciteiten beschikt en zitten opeens met een opstandigheid, waarmee wij niet zo goed raad weten. En zo voorts.

Maar wat is de reactie op een dergelijke ontwikkeling? Geeft men een fout toe? Wel neen. Wij weten het immers zo goed, wij gebruiken slechts ons recht: wat wij doen, is noodzakelijk en onze stellingen zijn de enig juiste. Wanneer die anderen daarop niet goed willen reageren, dan moeten zij maar voelen. Herinnert u zich de uitspraken, die de laatste tijd door de belligerenten zijn gedaan? Die passen in dit kader, vindt u niet? Wij zullen ze afstraffen, tot zij geen legers meer hebben, achtervolgen tot aan hun eigen hoofdsteden, tot zij eindelijk weten waar zij moeten staan....

En aan de andere kant: wij willen natuurlijk over vrede spreken, maar de eisen die wij stellen zijn onvervulbaar voor de tegenpartij? Wij zullen ze leren. Wij zullen ze stuk voor stuk een les geven. Want men durft niet te herhalen: wij zullen hen allen de zee in drijven, ook al heeft men dit vroeger onder soortgelijke omstandigheden gezegd. Beide partijen spreken niet bepaald redelijk, vindt u niet? Mogelijk wordt een van de beide partijen weer geslagen. Dan moeten zij de mond wel houden. Maar denken kun je hen niet verbieden. Zij zullen elk onrecht op blijven tellen, tot zij niets anders meer zien in de wereld en bereid zijn zelf ten onder te gaan om de ander ten gronde te kunnen richten.

Hoe zal het dadelijk gaan, wanneer al die goede mensen, die het allen zo goed weten en zichzelf als reële mensen beschouwen - de ander niet - tegenover een werkelijk conflict komen te staan? Stel dat het tot een werkelijk conflict komt tussen bv. Rusland en de Verenigde Staten. Zou dan een dergelijke reactie onmogelijk zijn? Zeker, dat gevaar ligt niet bij de staatslieden of zelfs maar bij de meeste generaals. Maar ik vrees, dat er dan ergens een fanaticus is, een kapitein misschien of een kolonel die tegen alle bevelen in meent: Wij kunnen dit niet langer dulden. Dan nog liever allemaal kapot. Ik kan tenminste een of enkele atoombommen gooien..... Wat blijft er daarna van de wereld nog over? Zeker, omwille van de lieve vrede en onze eigen gemoedsrust doen wij of wij allemaal een beetje gek zijn en dergelijke dingen niet eens kunnen zien of beseffen. Maar daarmee weigeren wij de wereld te zien, zoals zij werkelijk is. Of men nu Arabier is of Israëli, Nederlander of Fransman, Rus of Amerikaan, Chinees of Japanner wij gaan allen en altijd weer uit van onze wereldopvatting, of besef, onze menselijke waarde, die die van anderen natuurlijk overtreft. Ons menselijk bestaan is ons recht, Godgegeven dan wel, voortkomende uit de juistheid van ons systeem.

Waarmee ik naar ik meen voldoende voorbeelden heb gegeven, die bovendien volgens mij zeer actueel waren. Maar wij zijn er nog niet geheel. Want het gaat ons om de lieve vrede.

De werkelijke vrede kunnen wij alleen vinden, wanneer wij bereid zijn onze kleine conflicten op te lossen, of uit te vechten, voor dezen zich opstapelen tot onoverzichtelijke gebergten, die je steeds meer je bewust doen worden van je onmacht, gebergten van problemen, die de rede steeds meer zich voor de werkelijkheid doen afsluiten.

Wij hebben allen zaken, die ons schokken, zaken, die wij niet prettig vinden. Wij allen worden te zijner tijd geconfronteerd met mensen, waar wij wel of niet mee overweg kunnen. Zelden of nooit tref je iemand, die je kunt aanvaarden en die ook jou zonder verdere vragen aanvaardt, zoals je bent. Dus gedraagt de mens zich tegenover de wereld als een soort Calimero en moppert voortdurend: zij is groot en ik ben klein en dat is niet eerlijk. Hoe vaak denkt u iets dergelijks niet? U hebt het niet op de laatste politieke ontwikkelingen, maar ja, zij zijn groot en u bent maar klein, nietwaar? En zo neemt u het maar, voor het behoud van eigen gemak en de lieve vrede.

Maar wanneer de zaken volgens u zo verkeerd gaan, waarom probeert u er dan niet iets aan te doen? Waarom probeert u niet wat groter te worden en duidelijk te maken dat u er ook nog bent? Of wacht u mogelijk liever, tot een revolutionaire drang in u ontstaat en u komt tot een eenzijdigheid van leven en denken, waardoor u van uzelf en anderen eindelijk offers durft te vergen, die uiteindelijk geheel geen zin hebben? Deze werkingen spelen, besef dit wel in uw eigen relatie tot de werkelijkheid, in uw eigen relatie met de mensen ook, een rol. In het persoonlijk leven spelen de geschetste effecten evenzeer een rol als in de grotere lijnen van de economie en de sociale opzet. Wanneer wij de kleine conflicten durven aanvaarden en desnoods uit durven vechten, wanneer wij ons niet laten doemen tot een waan vanachteloosheid, kunnen wij mogelijk voorkomen dat wij op een ogenblik geen uitweg meer zien en vreemde dingen gaan doen, die niet passen voor ons wezen en niet goed zijn voor de wereld. Wij moeten onze problemen meester worden, juist om te voorkomen dat wij op een gegeven ogenblik niets anders meer kunnen dan vernietigen of vernietigd worden.

Denk niet dat ik overdrijf. Denk eens aan automobilist die zich op een gegeven ogenblik zo machteloos gevoelt in een file, dat hij begint te toeteren en zich te ergeren, tot hij bij het oprijden niet redelijk meer reageert en een beetje risico neemt en nog wat meer, omdat hij vindt dat hij nu eindelijk toch wel het recht heeft weer eens wat op te kunnen schieten. En het gevolg is dan vaak een botsing, soms zelfs een kettingbotsing. Het zou voor de man in kwestie verstandiger geweest zijn zich voorlopig bij de toestand neer te leggen en ondertussen de kaart even te raadplegen om na te gaan, hoe hij de knelpunten voortaan kan ontgaan. Het zou zelfs verstandiger zijn geweest, wanneer hij zijn stemming in niet nette woorden had omgezet en desnoods even de wagen was uitgegaan om zijn mening nog eens aan een ander duidelijk te maken. Dan zou hij beheerster zijn geworden na zijn uitbarsting en waarschijnlijk geen kettingbotsing of ongeluk hebben veroorzaakt. Stapel uw gevoelens niet te veel op. Anders komt u tot een uitbarsting op een ogenblik dat dit niet past en u veel schade berokkenen kan. Dit alleen maar, omdat u vergat dat u alleen werkelijke dus ook innerlijke vrede kunt vinden, wanneer u kleine problemen meteen oplost en spanningen weet af te reageren.

Dit is voor mij het meest actueel. Je ziet overal mensen die zich hier wat inhouden en zich daar wat beperken, tot zij gefrustreerd raken, psychisch ongezond worden, eenzijdig reageren en de poppen op het meest onverwachte ogenblik aan het dansen slaan. U mag zich heus voor mij wel eens opwinden, of het nu over een voetbalwedstrijd of een oorlog is. Wanneer u die spanningen weet te uiten, loopt het heus verder wel los. Maar op het ogenblik dat u meent dat dit niet zo hoort, dat alle gevoelens beheerst dienen te worden zonder meer, krijgt u daarvan een klap en dat moet u weten.

Dit was dan mijn onderwerp voor heden. Mogelijk hebt u hierop iets te zeggen?

Vraag: Wat raadt u mij aan, wanneer ik het met het grootste deel van de rede niet eens ben? Om de goede harmonie niet te storen niets te zeggen? Of bruut uit te vallen?

Antwoord: Scherp en precies zeggen, wat u meent, wat u bedoelt.

Niet spreken omwille van de goede harmonie kunt u zich voor een enkele keer natuurlijk wel veroorloven, wanneer u niet vele andere soortgelijke ervaringen hebt. Wanneer u zoiets elke dag hebt, is het iets anders. Dan is het beter u te uiten.

Reactie: Ik kom hier maar een keer in de week.

Antwoord: Dan moet u zelf maar beslissen, want dat kunt u m.i. wel verdragen. Maar aan de andere kant: wanneer je met alles, wat er elke week wordt gebracht, niet eens bent, waarom kom je dan? Laat mij een ding echter duidelijk stellen: U hoeft het emotioneel niet met mij eens te zijn. Dat kan haast niet. Aan de andere kant mag u mij toegeven, dat al, wat ik gezegd heb, feitelijk juist was.

Reactie: Ik kan u verschillende punten noemen, die niet juist zijn.

Antwoord: Ga uw gang.

Reactie: Hetgeen u bv. zei over Miami en de Catskills is niet zo. Ik ben er geweest. Deze oorden zijn tot stand gekomen, omdat die plaatsen restricted waren. Zij hebben daar zelf hotels laten bouwen. Eenvoudig.

Antwoord: Waarmee u mijn stelling onderstreept. Restricted betekent zoiets als besloten, zodat men aan de wet ontkomt, die verbiedt bv. joden of negers te weigeren. Dit bewijst toch mijn stelling, dat in de USA de integratie van de joden vaak niet volledig is? De wet in Nederland is officieel voor eenieder gelijk. De praktijk wijst uit, dat dit niet altijd het geval is, omdat er bv. mogelijkheden bestaan, waarvan alleen meer deskundigen of rijkere mensen gebruik kunnen maken. Dan mag ik toch rustig stellen dat de wet in Nederland niet voor eenieder onder alle omstandigheden gelijk is? Ook al is de situatie juridisch anders?

Ik val de USA niet aan, evenmin de USSR, Israël of de Arabieren. Ik probeer alleen een situatie te schetsen, een oorzaak aan te geven voor toestanden, zoals die op de gehele wereld dreigen te ontstaan. Ik tracht duidelijk te maken, dat vele mensen omwille van de lieve vrede bepaalde eenzijdigheden e.d. maar nemen en in hun eigen milieu precies zo handelen als t.a.v. de buitenwereld.

Een van mijn hoofdargumenten stelde, dat hierdoor anderen handige jongens dan gebruik kunnen maken van de geladenheid, die zo in de mensen ontstaat - men noemt het ook wel in een beperktere vorm onbehagen - gebruik weten te maken om hen tegen anderen op te zetten en zo de mensen er toe brengen iets te doen, waarvan zij zelf voordeel menen te hebben.

Dit gebeurt in de handel zo goed als in de politiek. Dat ik de Arabieren en Israël als voorbeeld nam, is m.i. logisch: het is de beste demonstratie van eenzijdigheid van denken en reageren bij beide partijen die er in de laatste tijd te vinden is. Indien ik wijs op een zekere ongelijkheid elders, bv. de USA, zo doe ik dit m.i. niet ten onrechte, evenmin wanneer ik u wijs op de oorzaken van een dergelijke ongelijkheid in de sovjetwereld. Ik maak dan iets duidelijk.

Ik wilde zelfs duidelijk maken, hoe frustraties in vele landen een ontladingspunt vinden in Israël. Ik zou nog verder kunnen gaan en aantonen dat de pressie in de USA om Israël te helpen sterker is geworden, doordat velen die Amerikaan zijn en willen blijven ondanks hun joodse origine in het bestaan van die joodse staat de bevestiging van hun eigen waarde en belangrijkheid zien.

U kunt hier opmerken, dat dit psychologie omvat en dus niet in een actueel onderwerp thuis hoort. Maar wanneer je de dingen ziet, moet je de achtergronden ook begrijpen. Je moet in die wereld zelf niet alleen maar het slachtoffer zijn van emoties. Je moet zien, begrijpen, wat er wordt gespeeld, zodat je zelf een te grote eenzijdigheid die zo gemakkelijk ontstaat, kunt vermijden.

In dit kader zijn mijn argumenten en voorbeelden m.i. niet mindervalide, zijn zij juist gekozen en waren zij volgens mijn inzicht ook het aanhoren zeker waard.

Reactie: Als andermans opinie aanvaard ik het graag.

Antwoord: Vergeet u dan nooit, wat aan het begin steeds weer wordt gezegd: wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Denkt zelf na. U denkt, ik heb mijn gedachten nu uitgesproken.

Reactie: Ik acht het gestelde wel juist maar de wijze, waarop u dit stelt, komt mij wat irritant over. U vergelijkt de joden met de nazi's.....

Antwoord: Dat hebt u mij niet horen zeggen. Wel hebt u mij horen zeggen, dat de mentaliteit en de eenzijdigheid daarvan mede veroorzaakt is door het gebeuren in Duitsland tijdens en voor de oorlog als mede door de wijze, waarop de joden na de oorlog naar Israël zijn gevlucht, vaak omdat zij geen andere uitweg zagen. Ik heb erop gewezen, dat zij tijdens die tocht vaak nogmaals in kampen, nu Engelse, terecht kwamen, waardoor hun hele psychische instelling wel een vernauwing moest ondergaan.

Reactie: Ik heb toch het gevoel, dat de tijd, dat de joden daar leefden, en dat was v.Chr. toch wel meer dan 2000 jaren, geheel in het vergeetboek raakt.

Antwoord: Een argument, waarover ik reeds het mijne heb gezegd. De reactie van de vorige vragensteller omvatte dit, maar toonde ook een gevoel van verwantschap met de V.S, waarbij het stellen dat daar een onrecht heerst, pijnlijk aankwam. De juistheid van mijn stelling wordt door de persoon zelf bevestigd, maar hij interpreteert niet, wat ik zeg, doch wat hij aanvoelt. Voor hem is het een aanval op zaken, die hij hoog acht en hij zou dezen willen verdedigen, zonder zich te realiseren, dat hier geen sprake is van een aanvallen, maar een constateren en op grond daarvan verklaren.

Wat de rest betreft: wij zouden er over kunnen gaan spreken, hoelang de Germanen hier hebben geregeerd - u bent zeker niet allen van Germaanse stam nu - of ons afvragen, of Nederland langer onder bv. Spanje heeft gestaan dan zelfstandig is geweest enz. Maar die dingen doen niet ter zake zij het, dat bv. de mentaliteit in uw land nog steeds sterk mede wordt bepaald door de vrijheidsoorlog onder de Oranjes een vrijheidsstrijd, die overigens ook een zakelijke kant had, waarop ik nu maar niet verder in zal gaan.

Uit de voorgeschiedenis komt ook een verklaring voor een neiging bij de Nederlander het voor de zwakkeren elders op te nemen. In zijn eigen milieu is hij daarmee veel minder snel. Wanneer je wilt begrijpen, waarom Nederland nu zo vol is van acties tegen zaken, die ver weg zijn, terwijl vele zaken thuis, die in veelvoud voor het grijpen liggen, eenvoudig niet gezien worden, dan zou ik eveneens de geschiedenis en de invloeden daarvan moeten gebruiken om een juiste opbouw te krijgen.

De strijd tussen Israël en de Arabieren slaat een emotionele snaar aan. In die emotie vergeet men wel eens wat er feitelijk aan de hand is. Ik probeer dit te verklaren, terwijl ik tevens tracht aan te tonen dat het negeren van bepaalde verschijnselen en onrechtmatigheden omwille van de lieve vrede en eigen gemoedsrust spanningen oproept en wat die kunnen gaan betekenen, zo is deze oorlog volgens mij een perfecte illustratie van alle aspecten die daarbij op kunnen treden.

Indien u het mij vraagt, kan ik u als mijn persoonlijke mening - en dus buiten het onderwerp om - wel zeggen, dat Israël volgens mij de overwinning verdient, al is het alleen maar omdat het zover bij de tijd is, dat het gebruik weet te maken, die land en mensen bieden iets, waaraan de Arabieren nog niet geheel toe zijn.

Maar dit is een persoonlijke visie, waarbij voor mij telt dat Israël een grote verbetering betekent in deze streek en gelijktijdig een enorme stimulans betekent tot het aanbrengen van verbeteringen elders. Want heel veel Arabische staten zijn progressiever in denken en handelen geworden dankzij de successen in Israël.

Voor mij persoonlijk sprekende kan ik stellen, dat mijn wens is, dat zij het zeer goed en zeer snel zullen winnen. Maar ik weet tevens, dat daarmee het gevaar groter wordt voor reeksen van onredelijke reacties aan de andere kant, een reeks groepen zal mogelijk kamikaze-technieken toe gaan passen.

Dit laatste niet, omdat een bepaalde stand dit wenst, zoals nu in Egypte, maar omdat zij geen uitweg meer zien en zelf ten gronde willen gaan, wanneer zij hun vijanden kunnen schaden of doden. Daar ik dit gevaar wilde aantonen, kon ik niet alleen maar uitgaan van Israël, maar moest ik aandacht wijden aan de Arabieren en duidelijk maken, dat tegen de Palestijnen groot onrecht is begaan. De joden woonden deels rond 2000 jaren geleden in dit land. Sindsdien tot op heden hebben daar de Arabieren gewoond. En dat kun je niet met een: "het is het beloofde land" of een "voordien woonden er toch joden" uitvlakken.

Vraag: Is Arabier en Palestijn hetzelfde?

Antwoord: Tot enige jaren na de tweede wereldoorlog niet. Daarna wordt het helaas wel hetzelfde. In Palestina woonden oorspronkelijk Joden en Arabieren onder het protectoraat van Engeland. Men leefde toen redelijk samen. Er waren wel eens botsingen, maar zeker niet van groot belang. Toen kwam de grote immigratie van Joden in Palestina, die het grondbezit probeerden te verwerven van Arabieren en daarin vaak slaagden. Prijzen gingen omhoog, zodat de Arabieren niet zonder meer in staat waren alles te verwerven en te behouden zoals voordien.

Uit dit alles ontstond een eerste strijd. Sindsdien is de kloof steeds groter geworden. Wanneer men nu spreekt over Palestijnen, bedoel je daarmee de Moslims, de Arabieren, die zijn weggetrokken, toen de Joden hun Israël kregen. Deze mensen zijn zeker misleid en ook misbruikt door de Arabische staten, die beloofd hebben Israël wel eens even mores te leren, zodat het beter was tijdelijk naar niet joods gebied te trekken. Waarop deze staten zelf mores leerden.

Daarmee zaten de Arabische staten ook met een grote spanning, die men probeerde op te lossen door een emotionele haat tegen de Israëli's te bevorderen en gelijktijdig de illusie van de terugkeer in leven te houden. Mede hierdoor zijn de Palestijnen geworden tot mensen met een vernauwd bewustzijn, zoals zij nu zijn. Mensen met een grote trots en een gevoel verraden te zijn, niet door Israël of Engeland alleen, maar evenzeer door hun eigen Arabische geloofsgenoten.

Reactie: Men heeft hen niet op willen nemen.

Antwoord: In Jordanië zijn de Palestijnen wel opgenomen en maken daar rond 40 % van de bevolking uit en functioneren daar grotendeels als normale burgers. Maar dankzij de emotionele propaganda zijn de Palestijnen ook daar geen echte Jordaniërs geworden. Denk niet, dat zij allen bedoeïenen zijn gebleven of landbouwers zijn. Er zijn onder hen ambtenaren, dokters, ingenieurs ook en velen hebben een opvoeding genoten, die ver boven het eens voor hen gebruikelijke uitgaat. Maar de bewustzijnsvernauwing die door hun uitdrijving is ontstaan maakt het hen onmogelijk een eenheid met een land te aanvaarden, zonder gelijktijdig van dit land te eisen, dat de mogelijkheid tot terugkeer met alle volgens hen redelijke middelen zal worden nagestreefd. Wat zoals u bekend zal zijn tot heel wat conflicten heeft geleid. In andere landen is een deel van de Palestijnen wel degelijk opgenomen in de normale arbeidsprocessen, maar velen van hen geven er desalniettemin de voorkeur aan in kampen te leven met hun broeders.

Het meest trieste van dit alles is echter wel, dat, zo al deze mensen eenvoudig de feiten onder ogen zouden willen zien, zouden willen erkennen, wat er werkelijk aan de hand is en wat er werkelijk gebeurd is, zij zoveel beter met elkaar zouden kunnen uitkomen en hun problemen ook zonder geweld tot een oplossing zouden kunnen brengen. Maar de vernauwing van bewustzijn bestaat nu eenmaal en wel aan beide zijden. Dan zouden Israëli's begrijpen, dat Arabieren volwaardige burgers kunnen zijn en Arabieren zouden begrijpen, dat de Israëli's niet gewoonweg usurpatoren zijn.

Er zijn mensen geweest, die probeerden dit duidelijk te maken, zoals Abi Nathan met zijn zendschap. Hij stelde grootse daden, die echter door beide regeringen werden bestreden, omdat zij het conflict kennelijk belangrijker vonden dan de waarheid.

Hiermede moet ik besluiten. Goedenavond, vrienden.

ESOTERIE

Goedenavond, vrienden.

Nu moeten wij nog iets aan esoterie gaan doen. Kent u het volgende versje, waarvan ik u het begin geef? Er was eens een mannetje, dat was niet goed wijs, het bouwde zijn huisje geheel op het ijs.....

In Nederland is het een heel wijs versje, maar een Eskimo zou waarschijnlijk vragen: Waar moet je dan bouwen? Waarmee ik alleen maar zeggen wil, dat wijsheid en wijsheid twee verschillende dingen kunnen zijn in verschillende landen of tijden.

Wat hier wijsheid is, is elders onverstand, wat hier onmogelijk is, is elders normaal en zo zit je met de grote moeilijkheid dat elke gelijkenis die je wilt gebruiken, fouten zal vertonen. In de ene situatie klopt zij wel, in de andere niet.

Iemand die door wil dringen in de geheimen van de innerlijke mens en tot de grote geheimen van de kosmos of mogelijk de magische betekenis der dingen wil leren kennen, zal moeten beseffen: voor mij klopt het wel dat een mannetje niet wijs is, wanneer het zijn huisje op het ijs bouwt, maar voor een ander behoeft dit niet te gelden.

Ik ken in mijzelf een licht en een kracht. Dezen zijn voor mij een openbaring, een waarheid. Maar voor een ander kan het wel eens precies andersom liggen wat ik licht noem, noemt een ander mogelijk duister. En wie zal uitmaken, wie van ons beiden nu werkelijk gelijk heeft? Dat wordt bepaald door wat wij zelf zijn, de omstandigheden waaronder wij leven door de incarnaties die wij gekozen hebben en al, wat daarbij verder te pas komt.

Mogelijk kan ik dit probleem voor u wat nader belichten. Ik herinner mij n.l., dat ongeveer 3000 v.Chr. er een leerschool was in het latere Thessalië - dus Griekenland - waar men het volgende doceerde: Wie zichzelf wil gewinnen en de macht van zijn wezen wil leren kennen, moet eerst het duister kunnen doorstaan.

Later speelde deze zin zelfs een rol bij bepaalde inwijdingsgebruiken. Wat men echter daarmee wil zeggen was: Je bent eerst iets en kunt eerst je ware betekenis kennen, wanneer je de absolute verlatenheid die hier door duister wordt uitgedrukt kunt doorstaan. Misschien dat men daarom ook zei: Slechts hij, die absolute machteloosheid heeft ervaren, kent de betekenis van de macht.

Zij hadden overigens een griezelige manier om hen, die meenden rijp te zijn voor grotere geheimen, dit duidelijk te maken. Men gooide je dan n.l. in een put, waar je maar net in kon liggen. Dan gooide men er een aantal gifslangen bij. Je kon aan schade ontkomen, door een lange tijd onbeweeglijk stil te liggen en je lichaam en zijn angsten te beheersen. Redde je dit, dan kwam de tweede fase. Dit was een bad in water, gegoten in dezelfde kuil. Leuk was dit niet, want men goot water, tot het je bijna de neusgaten verstopte. Dan eerst werden de slangen weggehaald. Daarna werd ook jij er uitgevist. Maar wie dacht, nu aan het graf ontkomen te zijn, vergiste zich. Nat en wel werd men in een tweede, droge, kuil gelegd. Hierin moest je nog langere tijd onbeweeglijk blijven liggen. Had het lang genoeg geduurd, dan werd 'n schaap - soms zelfs een rund - boven je geslacht. Zo een bloedbad is mogelijk niet aangenaam, maar het geheel maakte eenieder die inwijding zocht, wel duidelijk, dat een mens die wat bereiken wil, eerst zich moet kunnen beheersen, tot hij alle verschrikkingen en zelfs de algehele verlatenheid als van het graf kan doorstaan.

Ik neem niet aan dat u zich in deze tijd nog ooit aan dergelijke proeven zult onderwerpen. Maar toch maakt u dit verhaal mogelijk duidelijk, waarom het voor een mens zo moeilijk kan zijn zich te beheersen en zelfs algehele verlatenheid te aanvaarden.

Aan die eenzaamheid kun je alleen ontsnappen, zo goed als aan de gevaren, door jezelf geheel te beheersen. Indien je echter dergelijke proeven weet te doorstaan, heb je wel beheersing genoeg om optredende gevaren met een licht schouderophalen onder ogen te zien.

Ik kan mij voorstellen, dat een van die ingewijden in uw land wordt neergezet, maar dan in deze tijd en wel op een vluchtheuvel ergens tijdens het spitsuur. Ik denk, dat hij bijna flauw zal vallen, wanneer hij al die monsters langs zich heen ziet stinken, tot op het ogenblik dat hij zich realiseert: ik kan mij beheersen. Het kan een gevaar zijn, maar het zal mij niet door eigen schuld te pakken krijgen. Dan is de kans groot, dat deze mens na enige overweging met een behendigheid als die van de moderne overstekende voetgangers ontwikkeld hebben, zich tussen de voertuigenstroom heen naar een veiliger oord zal begeven.

In de esoterie worden wij geconfronteerd met verlatenheid in onszelf: Alle denkbeelden die wij koesterden alle verwachtingen komen niet uit. Alle hoge gevoelens, die wij in onszelf gekweekt hebben, zijn er opeens niet meer. Daarvoor in de plaats krijg je dan het griezelige gevoel dat er iets niet in orde is. Dan moet je jezelf ook meester kunnen blijven. Hebben wij geleerd de beproeving van gevaar en stilte, de teleurstellingen en alles, wat door beheersing te dragen is te doorstaan, dan kunnen wij ook de grootste gevaren van de werkelijke kosmos onder ogen gaan zien. Je hebt dan het gevoel: ik kan het gevaar verdragen. En wat is het grootste gevaar wat ons in de esoterie kan bedreigen? Dat is toch wel de onbestemde angst, die wij steeds weer koesteren voor de werkelijkheid, die wij zijn.

U grinnikt hier misschien wat en vraagt u af, of u voor uzelf wel zo bang kunt zijn. Maar het leven van een mens wordt altijd voor een groot deel beheerst door zijn angsten: Hij vreest dat hij dit of dat zal doen, verkeerd zal reageren, dat anderen zullen ontdekken, wat hij werkelijk is en doet, of dat zijn plannen verkeerd zullen gaan. Dat is een complex van angsten dat je eerst zult moeten overwinnen, indien je innerlijk op wilt stijgen tot de lichtende werelden, niet als iemand, die er per ongeluk iets van ziet, geheel vrij en naar eigen wens, iemand die de werelden van licht naar eigen believen kan betreden en met de krachten van het licht kan converseren.

Toch is het dit, wat een esotericus volgens mij nastreeft. Daarom lijkt het mij voor eenieder, die zo wil gaan streven belangrijk, dat hij alle angsten voor zichzelf leert overwinnen, dat hij alles wat hij is, alles wat hem overkomt, leert aanvaarden. Dan immers kan je niets meer gebeuren in het leven, wat je niet aankunt. Dan kun je niets zijn, waardoor je werkelijk de wereld en besef vreest en zul je ook in jezelf niets meer kennen, wat je boven alles vreest. Je bent dan vrij, tenzij je zelf je besef van vreesloosheid verliest, je aanvaarding van de werkelijkheid loslaat.

Elk leven is vol van giftige gebeurtenissen. Laten wij de buitenwereld door ons verzet tegen het feit zelf op ons afstormen, dan is de kans groot dat wij daaraan geestelijke schade oplopen. Aan de andere kant: wanneer er een gevaar bestaat en wij het onder ogen zien, zo zullen wij zelf een weg door dit gevaar moeten uitstippelen en gaan. Wij kunnen dit doen wanneer wij ons maar bewust blijven van onszelf, onze eigen krachten en mogelijkheden en ons niet te zeer met het wezen van het ons bedreigende bezighouden.

Het denken aan hoog licht en de kosmische waarheid is al even gemakkelijk als er over spreken. Indien alle mensen die van zichzelf beweren dat zij verlichten zijn en het hoogste goddelijke licht in zichzelf kennen, daarvan maar een enkel straaltje hadden gehad, zou de wereld schitteren als een diamant van geestelijke wijsheid. Dat laatste is, zover mij bekend, niet het geval. Ik veronderstel, dat het aantal van de werkelijk verlichten aanmerkelijk lager ligt dan het aantal van hen, die dit pretenderen te zijn. Wanneer wij het licht zien, dan verandert het ons. Er bestaat een aardige legende, rond het jaar nul gangbaar. Dus echt een verhaal uit het jaar nul, verteld te Alexandrië:

Er was een mens, die altijd weer de godin der liefde zocht te aanschouwen. Tot zover is er niets bijzonders, wat zoiets komt vaak genoeg voor. Maar telkenmale wanneer hij meende haar van verre te aanschouwen, zo vreesde hij het contact met haar goddelijke geladenheid.

Hij ging naar een magiër toe die hem een belangrijk drankje maakte, waardoor hij alle goddelijke krachten en stralingen zou kunnen doorstaan. Daarna ging hij naar een priester, die hem een dure talisman verkocht, waardoor alle schade voor hem voorkomen zou worden. Opnieuw wandelde hij in het park, zocht zijn godin, zag haar en dorst haar nu benaderen. Het bleek de keukenmeid van zijn buurman te zijn, niet eens een vrije maagd, maar een slavin.

Het gaat ons naar ik meen met bepaalde geestelijke belevingen ook wel eens: wij menen eerbiedig op een afstand te moeten blijven bewonderen. Maar bewonderen op een afstand voert gemeenlijk tot vergissingen. De vergissing ligt dan zowel in de bewondering als in de afstand. Je moet proberen het wezen der dingen te leren kennen. Indien je geconfronteerd wordt met het licht, zo is het niet voldoende dit op een afstandje te gaan aanbidden. Je moet ernaartoe gaan zeggende: ik ben niet bang voor al, wat het licht met mij zou kunnen doen. Ik wil weten, wat het is. Dat is bewustwording.

Esoterische bewustwording betekent niet alleen, dat je bewust de stem van God in jezelf hoort, maar dat je je ook nog afvraagt, wat Hij in feite zegt, hoe Hij het zegt en waarom Hij het zegt. En indien je God een antwoord hebt gegeven, zo kijk je naar hetgeen tot je terugkeert en vraag je je af, of het strookt met je verwachtingen en zo niet, waarom niet. Dan weet je ten minste iets.

Wanneer je de grootste geheimen van de esoterie in zeer geheime leringen hebt ontvangen, mogelijk dagenlang ook in een eigen kluis nagedacht hebt, zo mag u niet stellen: Alles wat ik nu zal ontvangen is het hoogste licht. Want anders zou je wel eens een nachtpitje voor de zon aan kunnen zien. Je dient je af te vragen: Wat betekent dit voor mij, wat doet het voor mij? Hoe verander ik erdoor? Wat voor feilen in mijzelf verborgen brengt het naar buiten? Kan ik die waarden aan? Wanneer je op dit laatste eerlijk "ja" kunt zeggen heb je het ver gebracht. Dan kun je het licht in jezelf a.h.w. hanteren.

Nog een laatste geval. Ik wil het u niet te lang maken, want de emoties waren hoog opgezweept. Het leek de kust bij zware storm wel. Daarom wil ik u alleen nog het volgende voorleggen:

Een man heeft een droom - het kan een vrouw ook zijn - maar in ons voorbeeld is het toevallig een man. De droom bestaat uit vele dingen. Sommigen daarvan zou hij niet graag voor zijn naasten willen erkennen, andere delen vindt hij mooi en machtig, sommige delen van de droom begrijpt hij niet. Deze droom moet toch in de werkelijkheid ook iets te zeggen hebben. Daarom gaat hij zoeken naar de feiten. Dan blijkt, dat een groot deel van zijn droom verkeerd overkwam. Hij meende bv. naar een nachtschap toe te rijden en ontdekt nu, dat het een andere vorm van licht was, iets wat voor hem verandering betekent en niet ondergang. Enz. Zoals hij ontdekt, dat vele gestalten in de droom symbolen waren voor waarden, die hij wel kon aanvoelen, maar niet weer kon geven. Zo ontleeft hij de droom tot hij beseft, wat zij in de werkelijkheid hem heeft te zeggen. Dan gebeurt een wonder: Opeens krijgt hij een beheersing in de door de droom nu beter door hem erkende werkelijkheid, een beheersing, die soms anderen betreft, maar hemzelf mede omvat. Hij vindt leven en kracht, zeker, maar meer dan dit: Hij vindt de waarde van het leven in alles, hij leert zich voeden met de essentie van het leven der dingen, kan dingen leven geven. Zo wordt hij langzaam tot de samenvatting van al de dingen, die hij eens droomde, maar dan in de praktijk van het leven.

Iets, wat klinkt als een sprookje en in de esoterie worden heel wat sprookjes verteld. Maar altijd weer zien wij dat de mens, die zijn innerlijke waarden in de wereld projecteert niet alleen daardoor verandert, maar tevens een vorm van meesterschap in zijn wereld vindt. Hij kan anderen helpen of kan ze afremmen, hij kan gedachten uitzenden, maar ze ook ontvangen. Dit alles komt dan voor hem uiteindelijk als een enkele waarde naar voren, die ergens in zijn droom verborgen was.

Want in de droom zowel als grote delen van het leven is de werkelijkheid de grote gemaskerde. Maar wanneer je je dromen waar tracht te maken door ze om te zetten in de waarden van het leven, laat de werkelijkheid iets van haar masker vallen.

Dan aanschouw je werkelijkheid en hij, die de werkelijkheid kan aanschouwen, leert ook het werkelijke licht kennen, kent de werkelijke bewustwording, kortom: De werkelijkheid van al datgene wat wij maar al te vaak in esoterie e.d. pretenderen te vinden, zonder ze werkelijk te beleven.

U kunt nu uit dit alles uw eigen conclusies trekken. Wanneer u dit echter doet, mag ik u mogelijk een raad geven: Leg nooit het verworven begrip van innerlijk licht vast in woorden, stellingen, theorieën. Wanneer je het licht in jezelf draagt, zul je de woorden wel vinden om er iets van uit te drukken, wanneer het noodzakelijk is. Maar doe je dit van jezelf uit, dan ontstaat iets als het versje, dat ik aan het begin aanhaalde.

Een logische waarheid voor de een kan onzinnig zijn voor de ander. Het beeld van licht, dat je probeert te geven, kan voor een ander duisternis betekenen. Innerlijk licht kan niet aan stellingen gebonden zijn, doch is een vrije kosmische waarde, die ook in u bestaat. Indien u het probeert te benaderen, mag u dit geheel verstandelijk doen tot op het punt van het beleven en het uitdrukken van het beleefde in jezelf. Want daarvoor zijn geen redelijke stellingen of woorden te vinden.

Goedenavond.

d.d. 19 oktober 1973